

TUSSEN DE BUIEN DOOR

Theo M.J. Peeters

Achttien juli, zo'n zaterdagmiddag als zovelen dit seizoen. Het is ongeveer 18 graden en er staat een zacht briesje. Om 13.00 uur begint het weer te regenen. Om twee uur een stortbui. Om drie uur klaart het een beetje op. Ik besluit op m'n fiets te stappen om de malaiseval te gaan legen. Samen met andere leden van de Insectenwerkgroep van de KNNV-afd. Tilburg heb ik namelijk afgesproken elke zaterdag de plastic pot met 70 % alcohol te verwisselen. Makkelijk hè, zo'n vangmethode!

De malaiseval is opgesteld langs een bosrand in de Kaaistoep, een natuurontwikkelingsterrein binnen een waterwingebied in Tilburg. Op enkele Jacobskruiskruiden langs de bosrand zie ik een aantal roetbijtjes op de natte bloemen zitten. Een bekend verschijnsel bij deze dieren. Zowel de Grote (*Panurgus banksianus*) als de Kleine roetbij (*P. calcaratus*) zijn aanwezig. De Kleine roetbij is duidelijk in de meerderheid. Op de sexeverdeling werd niet gelet, maar voor zover ik de beelden kan terugdraaien waren het vooral mannetjes. Even kijk ik verder en dat levert meteen een aantal andere soorten op. Intussen drijven grote stapelwolken over, schijnt af en toe de zon en beginnen vliegen en vlinders weer te vliegen. Ook de natte bijen worden langzaam weer actiever. Ik besluit iets systematischer de gele bloemen van Sint Janskruid, Klein streepzaad en Jacobskruiskruid af te zoeken en loop ongeveer tweehonderd meter langs een zandpad eenmaal op en neer. In totaal werden daarbij grof geschat een honderdtal planten tweemaal afgezocht. Van alle soorten die ik aantref neem ik een of meer exemplaren mee en noteer enkele dieren. Alles bij elkaar ongeveer een uur veldwerk.

Met natte schoenen en voeten van het gras kom ik thuis, bekijk de 26 vangsten en tel 15 soorten (zie tabel 1). Samen met de *Apis* en *Bombus*-soort (cf. *lucorum* / *terrestris*) die ik had genoteerd toch een aardig soortenlijstje voor zo'n natte dag!

De dieren zaten vooral op de bloemen in de buurt van het zandpad dat loopt tussen naaldbos en schraal grasland. Verder dan 5 meter van het zandpad trof ik geen of nauwelijks aculeaten op de gele bloemen. De Jacobskruiskruiden bleken het meest succesvol. Op Klein streepzaad trof ik alleen diverse roetbijtjes en op Sint Janskruid slechts eenmaal een roetbij.

Onder de vangsten vier mannetjes van *Nomada fuscicornis* nieuw voor mijn collectie. Van deze koekoeksbij van de Kleine roetbij zijn in ons land vanaf 1970 slechts een tiental vindplaatsen bekend. Gaat de soort achteruit of wordt ze door haar klein formaat snel over het hoofd gezien? *Andrena denticulata* vloog in aantal in het terrein. Later in het jaar vond ik een twintigtal meters van het zandpad een groep nesten van deze zandbij. De soort lijkt dus een gunstige voortplantingstijd achter de rug te hebben. *Andrena denticulata* is gespecialiseerd op Asteraceae (composieten) en ik denk dat ze profiteert van braaklegging of een natuurlijker gebruik van akkers of weilanden in naaldbosgebieden. Opmerkelijk was tevens dat van *Nomada rufipes* zowel een klein als een groot mannetje werd gevangen. Het kleine mannetje (6 mm) lijkt me de koekoeksbij van *Andrena fuscipes*, het grote en veel robuustere mannetje (8,5 mm) is wellicht de wespbij van *Andrena denticulata*. Volgende zomer zal ik op de nestplaats van *Andrena denticulata* nog eens goed letten op de *Nomada*'s die er rondvliegen.

Rest me jullie te adviseren ook bij dit typisch Nederlandse weertype eens op pad te gaan, vooral ook degene die leuke foto's wil maken. De kletsnatte dieren liggen of zitten stil op de bloemen. Sommigen zoals de *Nomada*-soorten vaak in hun karakteristieke rusthouding, waarbij ze zich met de kaken vastbijten aan de plant, de poten intrekken en stokstijf aan de plant hangen. Een prachtig gezicht dat schitterende plaatjes kan opleveren!

Tabel 1. Soorten op Jacobskruiskruid direct na regenbui

Apidae - bijen			<i>Lasioglossum leucozonium</i>	1♀
<i>Andrena denticulata</i>	1♂	1♀	<i>Nomada fuscicornis</i>	4♂
<i>Anthidium strigatum</i>		2♀	<i>Nomada rufipes</i>	2♂ 1♀
<i>Dasypoda hirtipes</i>	1♂	1♀	<i>Panurgus banksianus</i>	1♂
<i>Epeolus variegatus</i>		1♀	<i>Panurgus calcaratus</i>	1♂
<i>Halictus tumulorum</i>		1♀		
<i>Heriades truncorum</i>	3♂		Sphecidae - graafwespen	
<i>Lasioglossum albipes</i>	2♂	1♀	<i>Lestica subterranea</i>	1♂
<i>Lasioglossum leucopus</i>		1♀	<i>Tachysphex obscuripennis</i>	1♂